

УДК 340.12

**СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ У ФІЛОСОФСЬКИХ
РЕФЛЕКСІЯХ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ
XIX СТОЛІТТЯ**

Загородня Алла Анатоліївна
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID0000-0003-2418-1670

Анотація: у тезах показано соціально-антропологічні виміри у філософських рефлексіях освіти і виховання другої половини XIX століття, представлено аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання означеної проблеми; визначено, що цінним у цій площині є звернення до освітньо-виховного досвіду педагогіки періоду другої половини XIX століття – 1917 р.

Ключові слова: антропологія, соціально-антропологічні виміри, освіта, підхід, виховання людини.

Становлення соціально-антропологічних ідей освіти і виховання другої половини XIX століття – 1917 р. стало одним із способів гуманізації освіти і виховання, укорінення особистісно-орієнтованого навчання, яке спирається на принцип природовідповідності, культуровідповідності, амбівалентності, людиноцентризму, діалогізму, самопізнання, самовиховання та саморозвитку, тощо. Одним із пріоритетних завдань освіти стало формування всебічно розвиненої особистості, що вимагає спеціальної організації навчання особистості, спрямованої на формування гнучкості мислення, ініціативності й самостійності, творчих здібностей, соціально-моральних якостей, здатності працювати й навчатися впродовж усього життя. У цій площині особливого

значення набуває соціально-антропологічний підхід, що передбачає системне використання даних усіх наук про людину та їх урахування в організації та здійсненні освітнього процесу.

Означене спонукає до ґрунтовного аналізу й осмислення вітчизняної соціально-антропологічної думки, спрямованої на виявлення провідних аспектів та основних ідей в колі означеної проблеми в науковому осмисленні феноменологів.

Особливо цінним у цій площині є звернення до освітньо-виховного досвіду педагогіки періоду другої половини ХІХ століття – 1917 р., що характеризується пошуками шляхів реформування системи освіти і виховання, інтенсифікацією психолого-педагогічних досліджень, створенням і розвитком нової педагогічної думки - педагогічної антропології, орієнтованої на спеціальне вивчення людини для узгодження педагогічної теорії та практики з людською природою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв’язання означеної проблеми. Різноманітним аспектам проблеми становлення соціально-антропологічних ідей освіти і виховання другої половини ХІХ століття – 1917 р. присвячена значна кількість наукових досліджень, зокрема: термінологічне поле педагогічної антропології (В. Андрущенко [12], А. Возняк [4] та ін.); історико-педагогічні розвідки становлення й розвитку педагогічної антропології (В. Мозговий [8], І. Матвійчук [6], М. Окса [9] та ін.); концепції філософсько-антропологічної думки (В. Винниченко [3], М. Коцюбинський [5], Г. Сковорода [10], Л. Українка [7], К. Ушинський [11] та ін.).

Список літератури

1.Аносов І. П. Антропологічний підхід до процесу виховання як фактор гармонійного розвитку особистості. *Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти*. 2013. Вип. 29. С. 119–124.

2.Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ–Чернівці Букрек, 2018. 320 с.

3. Вільчинська С. Ідея соціотворення В. Винниченка в колі антропологічних питань. Університетська кафедра. *Культурологія. Аксиологія. Філософія. Етнологія. Дискусії. Рецензії. Анотації* : альм. / М-во освіти і науки України; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; Ін-т приклад. та проф. етики; [голов. ред. Ю. Вільчинський]. Київ: КНЕУ, 2016. № 5. С. 63–80.

4. Возняк А.Б. Педагогічна антропологія : навч. посіб. / А.Б.Возняк ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. 190 с.